

Barraca de Pedra Seca 19

La Pobla de Claramunt

Ubicació

Comarca:	Anoia
Lloc/Adreça:	La Coma del Porc
Emplaçament	En una antiga zona de feixes agrícoles de la Coma del Porc, a prop d'un camí.
Alçada:	371

Coordenades:

Latitud:	41.55828
Longitud:	1.66277
UTM Est (X):	388490
UTM Nord (Y):	4601598

Classificació

Número de fitxa	08165 - 185
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Contemporani Popular
Segle	XIX
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	un enderroc en una de les parets.
Protecció	Inexistent
Accés	Fàcil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	08164A008000490000AH
Autoria de la fitxa	Jordina Sales Carbonell
Data de registre de la fitxa:	ds., 01/06/2019 - 02:00

Descripció

Barraca de pedra seca de planta circular amb tendència ovoide i sostre a base d'una falsa cúpula. Té l'obertura d'accés orientada cap al sud i està lleugerament abocinada en planta; té una llinda monolítica i grans blocs de pedra als brancals. Disposa d'un cocó i d'una fornícula. Presenta un contrafort al lateral est. Les barraques agrícoles tradicionals que es documenten a la Pobla de Claramunt estan bastides seguint la tècnica de la pedra seca. Aquest mètode constructiu es troba definit per estructures fetes a base de pedres d'unes dimensions que poden ser aixecades per una sola persona i que es munten una sobre l'altra, perfectament encaixades i sense l'ajut de cap material d'unió, com pot ser l'argamassa, el fang, la calç o el ciment. Per consolidar i afavorir la unió d'unes pedres amb altres, a cops de mall o d'un martell jueu, s'introduïen a les juntes pedres més petites a pressió que feien de falques, aconseguint d'aquesta forma la més completa estabilitat. Aquestes pedres solen ser originàries de l'entorn més proper, atès que la construcció d'aquest tipus de barraques agrícoles s'alimenta generalment de la necessitat de deslliurar el camp de les pedres superficials que dificulten el cultiu.

Una de les tipologies de barraca documentada amb més freqüència a la Pobla de Claramunt és la de planta circular, com és el cas d'aquesta construcció. La pedra utilitzada, sempre local, sol ser petita o de mida mitjana (en el cas de La Pobla de Claramunt, les mides són considerables), sense desbastar excepte en els muntants i les llindes de les portes. Disposen d'una sola obertura consistent en un accés rectangular allindat o amb un fals arc, originàriament sense porta. L'orientació de la seva entrada és, majoritàriament, cap a migdia, però també n'hi ha d'orientades cap als altres punts cardinals, en funció del relleu on es troba la barraca. Solen disposar d'una fornícula utilitzada com a armari i altres elements auxiliar com menjadores. S'ha documentat la presència de restes de paravents, també de pedra seca, al costat de les portes d'algunes de les barraques. També es detecten, en alguns casos, restes de contraforts, de bancs de pedra (tant a l'interior com a l'exterior) i petits dipòsits per recollir l'aigua de pluja o per preparar els sulfats per la vinya. La funció bàsica d'aquestes petites construccions era la de donar refugi al pagès en cas de tempesta, fred, calor, vent, etc. en uns temps on els trajectes del poble al camp es feien a peu o en èquid i per tant no es podia anar a descansar ni a dinar a casa si no era perdent bona part del dia. Quan era època de feina al camp el pagès es passava tot el dia a les seves terres, de sol a sol, i aquestes modestes construccions acomplien perfectament el seu paper de refugi i de punt de descans. D'entre les funcions secundàries cal destacar la de magatzem d'eines, marge de contenció, delimitador de parcel·les, etc.

Observacions:

- Codi Wikipedra-Observatori del Paisatge: 4069 (autor: Drac Verd de Sitges).
- FOTOGRAFIA 1 i croquis de la barraca: Wikipedra.

Història

Molts municipis de la comarca de l'Anoia s'han dedicat històricament al conreu de cereal i a la vinya, per la qual cosa la presència de les típiques barraques de pedra, associades principalment (encara que no exclusivament) a la vinya, resulta important a la Pobla de Claramunt. Així, encara resten dempeus algunes de les barraques de les antigues plantacions de vinya que van ser presents a la Pobla de Claramunt abans de la crisi de la fil·loxera dels anys 80 del segle XIX, quan aquest conreu era molt present al paisatge del terme municipal. Pel que fa a la tècnica constructiva de la pedra seca és d'origen ancestral (ja documentada al període megalític) i s'ha transmès de generació en generació durant segles fins pràcticament als nostres dies. El gran apogeu de construcció de barraques a Catalunya està associat amb el període de màxima expansió de la vinya deguda al creixement demogràfic del segle XVIII i les exportacions d'aiguardent a Amèrica. Les construccions en sec són pròpies de terrenys amb gran quantitat de pedres, com és el cas de la Pobla de Claramunt. Bastir una barraca no era tan senzill com pot semblar a primera vista: primerament, calia desbrossar el camp, netejar la superfície escollida d'arbres, matolls i tota mena d'obstacles vegetals que es guardaven per fer-ne llenya o bé s'eliminaven per cremar-los tot seguit. Després calia llaurar el terreny per

estovar-lo i remoure'l, a fi de fer aflorar el rocam subjacent (roca mare) a la superfície i en acabat despedregar-lo, amuntegant les pedres en un racó perquè no fossin una nosa. A partir d'aquesta primera fase, quan ja es tenia el material amuntegat, podien començar bé a construir parets que delimitessin les finques, marges per salvar els desnivells del terreny, cisternes per recollir l'aigua, paravents per protegir-se de l'aire, barraques per aixoplugar-s'hi, descansar o guardar-hi el menjar i les eines, o simplement, munts de pedra sobrerera (clapers) perfectament apilada. La pedra s'anava a buscar als clapers amb sàrries, on hi cabien quatre o cinc pedres que es transportaven fins al lloc de la construcció. Els constructors podien ser artesans especialitzats i picapedrers que s'hi dedicaven a temps total o parcial per completar els seus ingressos. Alguns d'aquests especialistes se'ls coneixia com a roters a Menorca, cerdans (gent de la Cerdanya) al Bages i segarretes (gent de la Segarra) o barracaires al Garraf i comarques tarragonines. Però, també es podia donar el cas que el constructor de les barraques fos el mateix pagès que, ignorant la plomada o l'escaire, s'atrevia a aixecar la seva pròpia barraca i la feia d'acord amb les seves possibilitats i necessitats. Malauradament, de barracaires avui en dia no en queda cap a la comarca, i la informació ens ha arribat per mediació d'algun pagès que recordava haver-ho sentit explicar als seus avantpassats. La preocupació per la conservació del patrimoni construït amb la tècnica de la pedra seca amb el temps s'està estenent entre els estudiosos i els professionals de Catalunya. D'aquesta conscienciació va néixer l'any 2004 la "Declaració de Torroella de Montgrí per a la defensa del patrimoni cultural de la pedra en sec", les adhesions a la qual no han parat de créixer des de llavors.

Bibliografia

- ARTIGAS, Ramon; CAMPS, Andreu; PASCUAL, Josep (2003): Barraques de pedra seca de Sitges i del Garraf, ed. Ajuntament de Sitges.
- ENRICH, Francesca; MIRET, Teresa; VICH, Ignasi (2006): Pedra seca a l'Anoia: Carme, Orpí, La Pobla de Claramunt, La Torre de Claramunt, ed. Ajuntament de La Pobla de Claramunt.
- RIPOLL, Ramon (Dir.) (2010): La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració, Brau Edicions, Figueres.
- SOLER, Josep (1994): Les barraques de vinya. Les construccions de pedra seca a la comarca del Bages, Quaderns, 9, ed. Centre d'Estudis del Bages, Manresa.
- <http://wikipedra.catpaisatge.net>

